

Вступ України в НАТО має базуватись на участі в усіх сферах, зокрема адміністративно-політичних, а також у галузі виробництва і розробки зброї, засобів безпеки тощо.

Зрозуміло, що серед країн-учасників НАТО можливі противники вступу України з огляду на ідею «заспокоєння росії і збереження обличчя путіну», водночас розуміємо, що є прямі агенти під впливом чи завербовані спецслужбами росії. Тому викриття каналів і акторів, які фінансувались російськими грошима, може стати одним із запобіжників.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-311-1-24>

Бойченко О. К.,

кандидат економічних наук,

помічник ректора

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ЄС В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Співробітництво України та Європейського Союзу (далі – ЄС) в економічній сфері ще починаючи з 2014 року з початком російської агресії перебуває в доволі складних умовах, що перешкоджають євроінтеграційним процесам національної економіки. В той же час, інтеграція із ЄС дозволить нашій країні отримати додаткові конкурентні переваги, забезпечити їх економічну безпеку у стратегічно важливих економічних сферах опираючись на ресорсингові процеси. Відтак, Україна має можливість об'єднатися з економічною системою європейських країн, яка володіє максимальним рівнем конкретності та ефективності порівняно з будь-якою іншою можливою для нашої країни моделлю соціально-економічного розвитку.

Протягом 2022 року з початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну вжито цілий ряд заходів, спрямованих на активізацію співробітництва України з ЄС в економічній сфері. Найважливіші з них пов'язані із впровадженням лібералізації торговельної комунікації, а також безвізового режиму у різноманітних галузях співпраці України з ЄС.

Взаємна торгівля з ЄС стала важливим зовнішньоекономічним фактором стійкості відкритої економіки України в умовах тривалої російської агресії та значних людських і матеріальних втрат.

ЄС поступово став основним торговельним партнером – його питома вага в зовнішній торгівлі України у 2013–2021 рр. зростає з 32,1% до 39,2% (відповідно в експорті з 26,5% до 39,4%, імпорту з 35,1% до 39,8%) [1].

За підсумками I півріччя 2022 р., частка ЄС сягнула 52,2%, і в цілому обсяг експорту України на європейському напрямі збільшився, порівняно з I півріччям 2021 р. [5]. Частково це пояснюється тим, що в умовах широкомасштабної війни і морської блокади західний кордон України був майже єдиним транспортним маршрутом. Однак, останнім часом, з відкриттям «зернового коридору», спостерігалось поступове нарощування вантажоперевезень з українських портів до різних регіонів світу, зокрема до ЄС. Україна за 2022 р. експортувала 50,9 млн. т продукції АПК та харчової промисловості на загальну суму 21,1 млрд. дол. США. На жаль, це на 16,7% менше, ніж в аналогічному періоді 2021 р. На даний час Україна – 17-й найбільший партнер ЄС з експорту товарів і 15-й з імпорту товарів [6].

В цілому, можна стверджувати, що на сьогодні спостерігаються суттєві зміни у географії зовнішньоторговельних відносин України протягом порівняно короткого періоду часу. Водночас варто брати до уваги те, що взаємні торгівельні відносини між державами-членами ЄС протягом останніх років складають близько 60% загального обсягу торгівлі даних країн загалом. В свою чергу, це може свідчити про високу самодостатність саме внутрішньо європейської економічної комунікації.

Зважаючи на військові дії, що підірвали економічний фундамент в Україні, блокування морських портів та залізничних шляхів, обсяг експорту у 2022–2023 рр. суттєво знизиться, а це колосальні втрати для держави. Відтак, наразі нагальною потребою залишається налагодження нових логістичних шляхів для експорту уже наявної продукції, а реструктуризація товарної структури експорту зі збільшенням частки продукції з високою доданою вартістю стає першочерговим завданням для післявоєнного відновлення. Крім того, в умовах розривання логістичних ланцюгів та обмеження імпорту російських і білоруських товарів, стратегічного значення для розвитку економіки України набуватиме створення переробних підприємств максимально близько до кордону з ЄС, що сприятиме формуванню ланцюгів доданої вартості у рамках ПВЗВТ Україна-ЄС, залученню інвестицій на створення та модернізацію виробничих потужностей, підвищення енергоефективності, екологічності та диверсифікації економіки [2, с. 32].

Наразі Польща є стратегічним партнером для України, насамперед, щодо співпраці із ЄС та США. Польські компанії працюють з потоком американських і європейських інвестицій починаючи з 90-х років. Кумулятивний залишок польських інвестицій в економіці України станом на кінець 2021 р. склав 1,140 млрд. дол. США. Це дозволило вперше за минулі роки подолати позначку в 1 млрд. дол. та випередити США і РФ. Частка польських інвестицій в економіці України від загального обсягу прямих іноземних інвестицій станом на кінець 2021 р. не перевищував 2% (7 місце в ЄС та 9 місце у світі), незначно поступаючись Франції та Люксембургу. У порівнянні з 2020 роком обсяг польських інвестицій зріс на +229 млн. дол. США [3].

Окрім Польщі, одним із важливих партнерів України виступає також Чеська Республіка. За даними Національного банку України станом на 31.12.2021 Чеська Республіка інвестувала в економіку України 213,0 млн. дол. США прямих інвестицій (інструменти участі в капіталі та боргові інструменти, залишки за країнами світу). Найбільший обсяг чеських інвестицій надійшов в українську промисловість 116,4 млн. дол. США, що становить 71,1% від загального обсягу чеських інвестицій в українську економіку [4].

Таким чином, співробітництво України та ЄС особливо в економічній сфері вважається найважливішим фактором, який здатен позначатися на стані вітчизняної системи міжнародних відносин. Водночас, тісна співпраця з державами-членами ЄС дає можливість формувати репутацію нашої держави на міжнародній арені.

Беручи до уваги сучасні наслідки воєнних дій на території України можна зробити висновок про те, що в перспективі подальший розвиток співробітництва України та ЄС значно залежатиме від відновлення зруйнованої вітчизняної інфраструктури, зокрема відновлення державного експортного потенціалу та доступності морів. В даному напрямі ЄС прийняв досить важливе рішення створити «Платформу відбудови України» та фонд «RebuildUkraine». Варто зазначити, що даний фонд буде достатньо інтегрованим до загального бюджету ЄС, що дасть змогу йому виступати в ролі головного засобу для відновлення нашої економіки. Діяльність фонду «RebuildUkraine» буде пов'язана із наданням різного роду позик та грантів, а процес його фінансового управління опиратиметься на інвестиції та реформи. Водночас, робота даного фонду ґрунтуватиметься на практиці фонду відновлення і стійкості ЄС, який на сьогодні знає яким чином можна протидіяти кризовим явищам у різних державах-членах ЄС.

Крім цього, на сьогоднішній день на стан співробітництва України та ЄС в економічній сфері в умовах воєнного стану впливають як зовнішні, так і внутрішні чинники, зокрема зростання хаотичності та

несподіваності процесів у геополітиці, пов'язаних, з однієї сторони, гострим протиборством між Заходом та Росією в результаті її повномасштабного вторгнення на територію України, а з іншої – більш глобальними суперечностями між демократичними та авторитарними країнами. Отримавши статус кандидата в ЄС у співробітництві України з ЄС зруйнувалася стратегічна невизначеність та розпочалися переговори стосовно подальшої інтеграції нашої країни.

Впровадження в Україні воєнного стану через агресію Росії негативно вплинуло на євроінтеграційні процеси, оскільки Україні спостерігаються величезні як людські, так і економічні втрати, а також сповільнилася реалізація соціально-економічних реформ. Через це Україна повинна спрямовувати великий обсяг ресурсів на подолання російської агресії, що значно впливає на темпи інтеграції до ЄС. Головна особливість сучасної співпраці України з ЄС полягає у демонстрації європейської послідовної та незмінної політико-дипломатичної співдружби з Україною, а також сприяння у військово-технічній, фінансово-економічній та гуманітарній сферах. Проте, темпи та масштаби даного сприяння допоки не відповідають негальним потребам України. Попри це, зараз у період воєнного стану вжито чимало важливих заходів для активізації економічного співробітництва України з ЄС. Важливу роль для забезпечення стабільного внутрішнього становища повинне відігравати поглиблення економічної співпраці з ЄС та послідовне збільшення місця нашої держави на ринках Європи. Це дасть змогу не тільки активізувати подальші інтеграційні процеси в Україні, але й посилити її боротьбу з державою-агресором.

Список використаних джерел:

1. Бюлетень поточного стану торгівельних відносин між Україною та ЄС. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/>
2. Синюра-Ростун Н. Євроінтеграційний розвиток України: сучасний зріз в умовах воєнного стану. *Галицький економічний вісник*. 2022. Том 76. № 3. С. 30–41.
3. Посольство України в Республіці Польща. Двостороннє співробітництво. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Польщею. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/229-torgovelynoekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju>
4. Посольство України в Чеській Республіці. Співробітництво. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Чехією. URL: <https://czechia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/358-torgovelynoekonomichnespivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-chehijeju>

5. Ус І., Гавриленко Н. Вплив війни на зовнішню торгівлю України (за підсумками першого півріччя 2022 р.). URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-08/_us-gavrilenko-tablici_merged_0.pdf

6. Association Implementation Report on Ukraine. Joint staff working document. European Commission, Brussels. URL: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/Association%20Implementation%20Report%20on%20Ukraine%20-%20Joint%20staff%20working%20document.pdf>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-311-1-25>

Бортняк В. А.,
*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри публічного та приватного права
Таврійського національного університету
імені В. І. Вернадського*

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКОВОГО СТАТУСУ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ, ЯКА ПРОВАДИТЬ НЕЗАЛЕЖНУ ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Податкова система є невід’ємною складовою людської цивілізації, і з її розвитком відбувається також розвиток правового статусу суб’єктів податкових правовідносин, та, зокрема, платників податків.

Платник податків виступає ключовим суб’єктом податкових правовідносин, причому як суб’єкта податкового права його характеризує потенційна можливість бути учасником певних правовідносин з приводу встановлення, введення або справляння податків, здійснення податкового контролю або притягнення до податкової відповідальності.

Головною ознакою платників податків, яка вирізняє їх від всіх інших суб’єктів податкових правовідносин, є наявність обов’язку сплачувати податки чи збори. При цьому об’єктами оподаткування можуть бути майно, прибуток, дохід або інше економічне підґрунтя, з наявністю котрого у платника податків законодавство про податки і збори пов’язує виникнення обов’язку зі сплати податку. Отже, обов’язок щодо сплати податку виникає за наявності в особи об’єкта оподаткування.

Правова категорія «платник податків» характеризує особливий правовий статус фізичної або юридичної особи, обумовлений обов’язком сплачувати законно встановлені податки і (або) збори. Правовий статус платника податків є одним зі статусів, що входять до